

ЖЕНІТВА, АЖИНА ЗИ БІЛГІВАТИКА.

Nr: 15.

MERCURIU, 13. APRILIEA

1855.

КІЦЕТЬІРІ.

(Брмаре.)

IV.

De dembat kavt ami da се ать de хаоса лімбістік din Apdeal, ші пв ісвітеск декът а ть перде джтр'єп хаос de гімодіпі. Асеміне аноманіе пв ар фі de мірапе дж Прінціпіате, зnde трептареа попорвазі джтетейтів de джделевгать време, ші джпрецівръріле політіче аз пэттадваче інстітюції ші елементе фелівріте дін тоате пурділе, зnde едвакареа кв totvя французъ, de треі-зечі ані дж коаче аз пэттадваче дж рътътре форма ші стілга скріторілор, прекът едвака-діа гречеаскъ а веаказі тракт аз лъсат време ведерате; — dar Apdeала пв пе поате да тълтъчіреа історіка а рътъчіреі сале, ші есте грэз de джделес квт о фаміліе патріархаль, звітъ джтр'єп сінгэр ганд, сентіментіа пепорочіреі сале, аз ацівіс да комедія лімбістік de пе кътпла Блажвлі! Кз дзрере о маі співпем одатъ, Блажвл аз фост о трівсьп, зnde твлтіе din къп-тепії пъреа а се лжита маі твлтіе пептвріле пеамтвіи Ромънеск.

Кынд ші квт аз ресъріг системеле?.. Веакдял аз 18 аз dat Apdeлевізор doi авторі ротъпешігі: Шінкай ші: Петръ Маіор. Шінкай de ші пе ічі-коло се джчаркъ кв літва, джисъ, dedat ві Хронікаřі ротъпі, есте ротъп дж літва, дж ідеі, пънъ ші дж форма; чеваші din търеада сімилітате; а хроніцилор поастре се реварсъ дж Хроніка Ротъпілор а са:

Петръ Маіор, че трече дж опінія Apdeлевізор джчаркъ язі Шінкай, де ші джкъ ротъп дар се зігъ кв фрагосте да літва латінъ ші: «езъ да deckidepea ереі асте позе' каре пв аз продвсіні о карте ротъпесасъ Піаделе вор аръта маі

віне чеса че вроіт а співпекъ декът квітеле; еатъ зпті скріе Miron Koeris дж Летоцісіцъ Молдовен: „Джчептві церілор ачестора ші а пеамтвіи Молдовенеск чі Мэнтеск, ші дж церіе джг-речіті кв ачест пвт de Ромъні, шіль асгъзі de зnde скіт веніці джтрв ачесте пурді de пътжат, а скріе твлтъ време да кътишъ аз сътвт ві-цетвіа пострв. Съ джчеп остеңеала ачеаста данъ атътіа веакрі de да дескълекатві церілор дінтві, de да Траян джнърата Рътвілі кв кътева сътв de ані пеаге тіе тракт, се спаріе гіндз. А лъса еаръші пекрі, кв таре окаръ джфандат пеамтві ачеста de о се ать de скріторі, есте ін-тіл дзрере.“ — „Дзітві твлтіе солій че трімісесе Bordan Bodъ да Краіза Лепіеск пептра соръ-са Емісафта, пре каре о аз черніт, ші възьпд къ пв вра съї-о діе, аз сокотіт къ аре време се'ші ресквітире рушина с. фесре Краіза Лепіеск кв съпіе пеіноват, ші аз джчепт а стрінде оасте. Че възьпд Краіза джг-речів вражба че джтрасе джтре джпшії, ші сінцінд къ Bordan Bodъ фаче оасте асніра Лепіеск, аз тріміс сол пре Штефан Телекі са съї поатъ джчініа...“ Аста е літва Молдовенеск дін аз 17 веак джчептвіи Петръ Маіор ші аз Шінкай деосе-віреа есте пе-дисентівать! — Брматші язі Шінкай ші азі Петръ Маіор зікв: „Дж-ко-т-ра азі Стефан din Moldavia се персеквітъ план тір-фідіа din партеа язі Альвертъ ші: Владіслав; ачела се препара пе-дичетат съв пре-тексл de а парчеде дж конгрэ Тарчілор. Префект-твіа Трансільваніе Орагові, іні Комітеле Темішоареі Ioza кънтаръ opdine de да Владіслав се сгее параці спре а джтра дж пурділе Трасал-ніне. Джчептвіа аудії R. 2.50 (Хр. 1497) Альверт провокъ пре Стефан съї-ші стрінгь ошгіде спре а лікра дж котвіе дж коагра Тарчілор, на се'ші езапете Кілія ші чатате Альвъ. Ачеаста се д-

жірб а фі нарат да тоате.“ — Mai denapre. — „Сылтана тајдеміт кв дептъчілор а че адасесе діверсе дарырі, кв оноаре ресітіві дарыріле, промітънд дереі паче ші Молдовенілор амінідіе. Жп аны Р. 2258 (Хр. 1505) Bordan негі де ла Александр, рецеле Нолоніе, ире соръса Еліза де соудіе, дісіс штата Речінъ прекъш ші Прінціпеса рекъзаръ късъторія, фінд къ Bordan ера ласк! дар Речіна пътілірі тұлтші тәрі.*)

Атвпчі Bordan каре штіеа къ ачеаста фбъ касса прінціпаль де і се рекъзаръ шына Прінціпесі, редкоі пеңдічілор а дп авыл ал доіде, дісіс жыптылд респінис пегатів, іррзпс дп Поквіца ші оквіпъ четъділе“. Треі томърі де асеміне!!! Иатъ квт се скріе історія, адікъ о карте de жп въцьтврь цептэр чеі ліпсізі de жп въцьтврь, шенгір чеі че аз певоіе de а жпделене фаптеле стретомшілор! Кът пептэр ротъпій чеі жп въцьтаді авет дикъ чева таі фрътомос: „De філізіна е състітвізіна черторз десятпъчілікі карактерістігіч жп ловъл сіппале densitri a вълі обіектз саз а вълі фаптз. Attengiznea е актзл пріп каре апплікътз кв воіпдъ ші аз адънъръчівпе зна din фаптъділе поастре челе жпделектвале спре зи обіектз детерминатз. Дақъ апплікъчізіна е жптерпъ, атвпчіе ворвеі аттепцівпе се съв-сітітів ворва рефлексівне. Аттепцізіна резвітъ din о жптервепцівне енергікъ а воіндеі дп жакрапеа жпделіцендеі.“ Ne-адычем амінте къ зи от аз спіріт джі черчета не зи ал сев пепот декърънд соєіт din сръптьтате: Xei .. фътла таі, епзпемі: „Жпвъртіга квт се кіамъ французште?.. Жпвъртіон, ръсппс пепотыл. Ротъпешт, жпвъртіта се кіамъ астъзі жпвъртъчізіне.

Петръ Маіор зіче: „Чіне вра съ черче диче-пітвіл літвей ротъпешті, ді есте де ліпсіз таі жпдайті се аівъ квпоскіт дітшшпльріле літвей латіпешті.“***) Ученікілікі Петръ Маіор аз рес-тълшьтіт кввітеле даскалзілор; ағзандагі дп кър-діле латіне, колвъл үітназілор ле-аіз аскынс аз-теа; еі с'з зіміт ші с'з жптиетріт дп фантастічо

*) (Bezi илпітіка франдез a Domnului: de la Palisse.

Monsieur de la Palisse est mort,
Mort de maladie.
Un quart d'heure avant sa mort
Il était encore en vie!

**) Исторія пептэр жптиетріт Ротъпілор. II
М. Біда. 1834.

ткөрії, с'з вітат да матеріалы зідіреі дп лок де а жптершілор артонія лілійлор, аз жпвъдат літва жптр'о жпкіпгіре ретроспектів дп лок де а о жпвъца да ісвора ei адевърат, да скоала тревілор, а певоідор ші а історіеі неаткылі. Жп Прінціпате сістемеле, дп лвпть кв ламіна, кв тішкареа пывлікъ, из гріжіле політіче, кв крітика, кв деспредвіреа а зпор din скрігорії четіді, евпссе а фі цілдекате не театр, с'з десфъкэт ші съ десфакт din zi дп zi, ретънд din еле патмі о жплеспіре пептэр жпппъжптеніреа кввітелор де ліпсіз. Адевъратыл спіріт а дешиптъреі Ротъпітвілор аз автг ші аре квівла съ дп Прінціпате, зінде елементеле стрыіне с'з рос ші аз са-жіт а не жптири. Цеперація трекватъ, де ші ле-гъпать дп жпдоіта жпрізіре греческъ ші а літератэріеі франдезе din ал 18-леа веак, пе-а-зъсат дісіс пашіе фрътоасе ротъпешті; цеперація де фадъ се лвпть дикъ дп хаосыл сістеме-лор, дар хаосыл ва фі жпвіпе пыпъ дп сефжршт. Афаръ de кърді греле de дисертациі ші de аргъ-менте. Apdealaлa пz аз dat Rотъпілор пыпъ актю о сюзъръ карте de жпвіпіре ші каре съ ресватъ інімелде.

De ачеа сокотім къ літератэра ротъпій съ діппарте астызі дп дозъ сколі: зиа че джі аре изівва дп Баккреніті, зінде се квлатів кв епти-сіаст тоате сістемеле жп орі че дінет діскордант се ефжршескъ, дп ізне, іо, жпт, etc.; аз доілеа че с'ар пате патмі еклектікъ, аре таі тұлді пар-тизані дп Молдова; ачеаста есте скоала челор че дорескъ таі жпдайті де тоате а саріе пептэр Ротъпілор ші ротъпешті, ші а фаче о літератэръ пз-маі din віделе поастре, іар пz din літва Франдезілор, а Італіенілор, ші а жаргонзілор пеңділелес din Apdeal. Нензтънд креде къ ачест жаргон ва пэтэ жпвіпде вро одатъ вестіта дреаптъ цілдекат а Ротъпілор, пептънд жпкіпгі къ копії Ротъпілор вор аципшіе а пz се жпделене кв пъріпдій лор, пептънд жпкіпгі къ граматічеле вор фі таі тар-де кът веакріле, къ сістемеле вор пэтэ доведі паттара, пэтэм се пz не жпгріжіт de a bedea жп-тропареа а зпор din сістемеле Apdeleпістя квт аз трекват тұлті азто сістеме жпкіпгіте, ші за ро-тъпіе патмі Rотъпілор! къчі літвеле каре се жпделегіз патмі пріп тінап сжт літвеле тоарте, ші Rотъпілор сжт дикъ пліні de вісандъ!

(Ва зрта.)

АН ДОКУМЕНТ

de документате ne aduce Gazeta de Moldavia din 24. Martie, при каре се документеъ азътъ доктриреа Domnului Церкви, Г. А Гика, кътъ ши певзите съферине азъ локвіторію віспу окна, дізна русескъ din an 1853 е не каре док доку-
рътъ ачи ка фанть історікъ доведіть:

„Не симдим феріції, а пътеа семнада азъзи
за акт de adminіstratie че din пос търтврісеште
доктриреа Прес М. DOMNUL док прівінца локвіто-
рію, каре тъсврь, вшврънд грехъділе aduce
вресте ei de пътереа фоквіцврърію de mai
пактъ, ва респънді асвира стрълчітві віне
фъкътор кввънтареа de віне а сътенію,

Дрепт ачеа, пъвлікъ Жървалья квпріс док
Българиya Офіціал, ши докеіет да 15. Мартіе, док
Сеанда Domnească, de Консілія Adminістратів
Естраордінар.

„Сфатъ Adminістратів Естраордінар, док док-
триреа са съв президенгіа Прес М. DOMNUL Съ-
пънітор, азъзи док 15. Мартіе 1855, докънд док
ведере къ грехъділе че азъ апъсат асвира церкви
док ачешті din брънъ ани, прекъм осевіте транс-
порте пептръ оигіре, енізотіе иі алтеле азъ aduce
не локвіторії de при сате за о старе вреднікъ
de tot ацтвръ; Сфатъ док асътепе прівіре азъ
веніт док сокотінъ de a се фаче ачелор локвіторі
о доклесіре за пеноіле че док фоквіцвръ. Док
кінігіреа чеа ши пемтерігъ днітъ ачеаста квпос-
къндасъ а фі квтіле сътешті ка впеле че съп-
теніте пептръ асътепе съфършітврі; Сфатъ за
делівераціе че азъ фъкът асвира ачесті kaz de
фацъ ши къ тавловріле атінгътоаре de стареа кв-
тілор сътешті презентате de кътъ Д-лів Вел
Віст. док сеансъ, азъ веніт док докеіере ши азъ
хотърът а се da док фолосыа локвіторію тутълор
сателор треі пърді din квтіле сътешті, ear dict-
рівашіа ачелор соме съ се факъ при доксши
D-лор пропріетарії докъ регзла дртътоаре:

a) Вістеріеа съ пъвліка тої пропріетарії съ
аівъ а лів de la Іспръвні: респектіве треі пърді
din квтіле сътешті съв ваталамаза лор квпін-
зътоаре дандаторіпі de a же настъра докътна гръ-
щъзеі сателор ши а приімі de la сътепі росніче,
не каре ле вор докрента кътъ Іспръвні.

b). Тог de кътъ Вістеріе се за таітеге за
фі-каре сат зп езеплар, док каре се за аръта
капіталъ афлат док квтіка сатлікі фацъ, парте
анадогъ че зртвей а се da док прівіреа гръщъзеі

сатлікі ши ачеа че зртвей а рътъпе док квтіе;
ши осъвіт ва фоквіпоштінда не сътепі къ треі
пърді din капітал с'аз докредінду пропріетарілі
спре аз пътъра гръщъзеі сатлікі, ear въ сатлі-
ла прітіреа ачелі соме аре a da екофіс про-
пріетарілі. Ачест жврна се ва докътъні
Віст: спре доктормаі зртмаре.“

Лъпгъ ачесте адасчет ши зртътбреа штіре:

— „Есте квпоект къ, пътіма фаче азъзи док
тмаре парте а ei edвкадіе док церіле Апсане.
Moldo-Romъніеа, трітете док докумінаторії пътър
de конії док Церманіеа ши таі алес за Паріс.

Доктриреа къ каре ачеа пъті сжит квпінраді
de персонале, кърора ii сжит докредінду, пічі
стгдіїле каре капътъ, из пос дісвълі док тръпши
прінципіле релігіеи пърділор, пічі аз аморвлі
de патріе, din лінса зпії фоквлар de націоналі-
тате меніт а докреціеа док іншіліе лор, ачесте
съпте ши повіде сентіменте. Гречії, ши кіар Ар-
менії din фіндъя Асіеи, аз за Паріс паракліеза рі-
твілі лор, ши ашезъмінте de фоквіцвръре dipi-
ціате de націоналіи лор. Нзмаі Mondo - Romънії,
колонізацијі док Паріс, а кърора пътър се свіе песте
200 інші, из аз паракліи ши търтврісітор а падіе
лор, ши зпіорі се трекъ ани, док каре ii сжит діп-
сіді de okaziea de a пътеа пакіи дандаторіїле
ръндсіре de сънта Релігіе ши a се фолосі de
сфутвірі евлавіоасе, пеанърате пептръ сътчесла
віне віне edвкадії.

Спре докътпінареа ачесті докътпінаре
пеквінде, каре аре dece ori o докрівріре доктътоаре,
зп вреднік Бісерікан Ромън, Архіман-
дрітъя Іосафат, аз доктимеет док Паріс, къ кон-
цівторіл а зпора din компатріоці, зпі Паракліс,
зnde, къ доквіреа Патріархълі, съпта Лі-
твріе ши злте дандаторії релігіоасе, се пі-
неск док лімба Ромънъ. Спре a da ачесті
ашезъмінт ши твялъ статор пічіе ши ai acігіра
докреціеа кввепітъ, кввіосла пъріте с'аз
адресат кътъ Прес М. постгрz DOMNUL, спре
a чере зп ацісторії.

Aзіт къ, М. С. мінікат de дандоіт сенті-
мент, de евлавіе ши de патріотісм, аз докъріт
ранортъя консіліліві adminістратів, de a се ръндзі
ацтвръ ачеста, din Бізетъя департаментълі
квтілі о съввендіе аваль de 7000 леі, ши
a доклінда а се decide док цеаръ о лісъ
de съвсіріре, спре adзнареа зпії капітал, пеп-
тръ zidipea док Паріс a зпії бісерічі орто-
докс зпептръ Ромън, ши зп альтерат adз-

пост, пентръ филесніреа жиенъцътъреі үзлілор
націоналі, че п'ар авеа de азънс шіжлоаче житръ
ачеаста. Пре льпгъ епітерателъ таі със фоло-
сврі, астъ тъсвръ аре tot-одатъ таі о алъ се-
налітате таі житілісь.

ФАНАРИОТВЛЯЩІ ДАРЕА.

„Ear' попорозъ тотъ стріга:
Домиляе, Мирия та,
Кѣ пъхарозъ жандесеште,
Dap' къ вірзъ таі ръреште!“

Кълтекъ попъларе.

Зрвеа Бизантінъ, веке, реномітъ,
Аре вънъ свєвріз, че'лв патескъ Фанаръ; —
Ініма ротъпъ, кътъ de іншетрітъ,
Aszinds д'ачеста, пльице къ амаръ.

Къте реле'н цеаръ, тотъ д'аічі ешіръ.
Къді върваші къ пате, къді ротъпі ероі,
Тоді пріп карпефічії din Фанаръ періръ,
Din есть кінъ de інтріці, кріше ші пево!

А передътв Бизанцъл векеа са domnі: —
Къціва гречі de фрітте тотъ інсъ-аз скънатъ,
Карій таі не брть ка ші-о колоній.
Ди Фанаръл зрвеі тоді с'ав ашезатъ.

Пльить есте-ачеаста, каре н'о сипне
Нічі apdórea вереі, пічі алъ іерпін церз;
Артъ контопітъ din damaskірі въне,
Каре н'о се'нфрынде, пічі тъіндъ ди ферз.

Din се'жінда-ачеаста пі се стрынънгаръ
Прінципій я трапълв Moldo-ротънескъ; —
Ші еі, ка съ п'аівъ віеадъ-амаръ,
Adвчез къ сине статъ житрегъ греческъ.

База прінчаре, глюріa domneаскъ
С'а въндътъ ка терчеа, тълате зеі de anі
ла фанаріоді din цеара тэрчеаскъ,
Карі ера ди старе, съ dea таі тваді вані.

Грідеа лорз de фрітте ера преафіреште,

Кът съ стбрукъ цеара пріп вънъ по з трівтъ,

Къчі авеа съ'тпардъ вінітвлж фръдеште

Ка чеі че dedвръ вапії ла'ченептв.

Попълвлв adece da пльпебре-амаръ:

„Domnілв съ алвпде писке плаі пе гречі,
Съ pedвкъ-одатъ дъріле пріп цеаръ!“

Пльпдереа лаі діесь въдеа ди тъпі сечі.

Былв din ачештія фвсе таі въ тінте; —

Ка съ п'а debінъ ші елъ стрінгратъ,

Кът се житжиласе алті таі пайті,

Adоптъ максіма демпъ д'алі статъ:

Тръмітеа кілендії, съ еасъ 'п амаръ,

Къндъ пзреа в'о даре, каре н'а таі фоетз,

Ші съ черчетегъ dea зпнглв пріп цеаръ,

Че ворвеште пльвеа, попълвлв че'лв простъ?

Пльвеа е сінчерь, еа къ тікв къ таре

Da, с'аідъ лятеа, къ'ї трівтвлв грэз; —

Прічепжндъ тіранълв, пзреа позъ даре,

Ші тръмітеа еарыні са аскылте терез.

Се 'пторчea спіонії къ штірі п'а преа въне

Арътълв, къ ваглвлв есте тэрвратъ,

Стрігъ ші жіжіръ де контрівчівне,

Ші къ'п тзлате локті с' ағылъ рескылатъ-

„Пзпеці дикъ-о даре, таі ведеци че сапъ

Пріп попорозъ я цеаръ, терцеці — пінтре еї!“

Репорта кілендії фатъ фбртє вънъ,

Къ ротъпії салтъ, тъпкъ, вън къ-аі сеі.

„Аста п'а є вънъ,“ респндеа тіранълв,

Жічетаці къ dapea, къ de п'а, съ стрікатъ; —

„Деакъ п'а сімте повара церапълв,

Съ штірі, къ'ї ди старе de omъ десператъ.“

Омълв fiindъ торвілв, de'mi сімте дзререа,

Дикъ е снерапъ d'ace bindeka; —

Ear' deakъ din контръ, а передътв погероеа,

Ди кътв р'ялъ таі д'оре, грэз се ва сказа.

Eremітвлv din Карпаді.